

De Faculteit Governance and Global Affairs(FGGA)

Institute of Security and Global Affairs (ISGA)

Naar een Onderzoeksgroep Intelligence Studies

8 november 2016

I. Naar een onderzoeksgroep Intelligence Studies binnen ISGA

Inleiding

De Faculty of Governance and Global Affairs (FGGA) is een van de zeven faculteiten van de Universiteit Leiden en als internationaal kenniscentrum voor onderwijs en onderzoek gevestigd in Den Haag, internationale stad van Vrede en Recht. Hedendaagse vraagstukken op het terrein van bestuur, veiligheid, stedelijke ontwikkeling en internationale verhoudingen worden vanuit bestuurskundig, sociologisch, juridisch, politicologisch en economisch perspectief bestudeerd en onderzocht. Daarbij werkt FGGA nauw samen met de overige faculteiten van de Universiteit Leiden.

Het Institute of Security and Global Affairs (ISGA) richt zich op interdisciplinair onderzoek en onderwijs binnen het internationale wetenschappelijke veld van *Security Studies* en analyseert en bestudeert hedendaagse veiligheidsvraagstukken zoals terrorisme en counterterrorismen, *security in cyberspace* en internationale verhoudingen op een samenhangende wijze vanuit hun lokale, transnationale en globale impact.

Binnen het instituut is het onderzoek op dit moment georganiseerd rond 4 thema's:

- Terrorism and Political Violence
- Security and Cyberspace
- Diplomacy and Global Affairs
- Governance of Crises

Een vijfde onderzoeksthema op het terrein van Intelligence Studies is momenteel in ontwikkeling. Hieronder wordt de ontwikkeling van dit vijfde domein beschreven.

Context

In de 21e eeuw heeft, m.n. sinds de aanslagen in New York op 11 september 2001, het kunnen beschikken over adequate informatie en inlichtingen ter bevordering van een veilige samenleving aan belang gewonnen. Waar rond de Tweede Wereld Oorlog en de Koude Oorlog hierin nog voornamelijk een rol was weggelegd voor klassieke inlichtingen- en veiligheidsdiensten, ziet men tegenwoordig ook andere publieke en private actoren hierin een rol nemen.

De snel toegenomen digitalisering van de samenleving brengt evenzeer nieuwe grensoverschrijdende dreigingen en risico's met zich mee. In het voorkomen dan wel reageren op incidenten en dreigingen (counter-strategieën) en in het domein van cybersecurity speelt het kunnen beschikken over tijdige en adequate informatie een cruciale rol (denk hierbij aan *Cyber Intelligence*) en spelen inlichtingen- en veiligheidsdiensten een steeds belangrijker rol.

Ten gevolge van voortschrijdende technologische ontwikkelingen veranderen in rap tempo ook het karakter en de toepassingsmogelijkheden van informatie en informatievergaring door inlichtingen- en veiligheidsdiensten. Zo leidt de opkomst van *Big Data* tot nieuwe methoden, werkwijzen en procedures voor het analyseren en toepassen van (deels vertrouwelijke) informatie ter bevordering van een veilige samenleving.

Met de (in omvang en belang) groeiende rol en taak van inlichtingen- en veiligheidsdiensten en de opkomst van *Big Data* neemt ook het debat over de bevoegdheden van nationale en internationale veiligheidsdiensten mede in relatie tot fundamentele grondrechten zoals privacybescherming van burgers toe. Ook discussies over de ervaren noodzaak tot geheimhouding versus accountability en het afleggen van publieke verantwoording over de uitvoering van publieke taken door inlichtingen- en veiligheidsdiensten wint terrein. Aan het toezicht op de uitvoering van deze taken wordt evenzeer een groeiend belang gehecht. De veranderende en in omvang toegenomen taken van inlichtingen en veiligheidsdiensten hebben in afgelopen jaren ook geleid tot discussie over de wettelijke grondslag voor die taken en vormden mede n.a.v. de bevindingen van commissie Dessens, de aanleiding tot een nieuw wetsvoorstel. Deze nieuwe Wet op de Inlichtingen en veiligheidsdiensten (WIV, 2002), in voorbereiding, voorziet zowel in een uitbreiding van bevoegdheden van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten als in een aanscherping van het toezicht en regelgeving inzake accountability en is momenteel onderwerp van debat.

Intelligence Studies in Nederland en daarbuiten

Wetenschappelijk onderzoek op het terrein van Intelligence Studies in Nederland is ondanks de toegenomen aandacht voor en snel groeiende mogelijkheden van het systematisch vergaren van informatie en inlichtingen met het oog op onze veiligheid nog zeer beperkt. Dit geldt zowel voor onderzoek naar de rol, het belang van nationale inlichtingen- en veiligheidsdiensten, als voor internationaal vergelijkend onderzoek naar strategieën, doelen, en werkwijzen. Wereldwijd is er slechts een aantal academische onderzoekscentra actief op dit terrein. Deze bevinden zich vooral in de Verenigde Staten met enkele kleinere onderwijs- en onderzoekscentra in het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk en Australië. In België bestaat het *Belgian Intelligence Studies Centre* (BISC) dat als doel heeft het dichter bij elkaar brengen van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten en de wetenschappelijke gemeenschap. Hiertoe organiseert het bijeenkomsten voor onderzoekers en experts uit de praktijk.

Intelligence Studies staat ook in Nederland nog in de kinderschoenen. Vraagstukken en dilemma's op het terrein van inlichtingen en veiligheid vormen binnen verschillende universiteiten/ onderzoeksgroepen een onderwerp waar een zekere aandacht naar uitgaat.

Universiteit Utrecht/Nederlandse Defensieacademie

De Nederlandse Defensieacademie en de Universiteit van Utrecht kennen een gezamenlijke leerstoel *Intelligence & Security Studies* dat mede gericht is op het opleiden van medewerkers van de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (Bob de Graaff¹). Mede op zijn initiatief is de *Netherlands Intelligence Studies Association* (NISA) opgericht, een netwerk

---

¹ Tussen 2007 en 2009 was De Graaff de eerste Nederlandse hoogleraar terrorisme en contraterrorisme aan de Universiteit Leiden. Deze leerstoel werd deels gefinancierd door de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding.

van onderzoekers en (ex-)medewerkers van de Nederlandse inlichtingendiensten, met als doel het debat over inlichtingen- en veiligheidskwesties naar een hoger academisch niveau te tillen.

Universiteit van Amsterdam

De Universiteit van Amsterdam kent het Ad de Jonge Centrum voor Inlichtingen- en Veiligheidsstudies, gelieerd aan het Instituut voor Interdisciplinaire Studies. Het Ad de Jonge centrum richt zich m.n. op onderwijs en kennisvalorisatie op het gebied van het werk van inlichtingen- en veiligheidsdiensten. Binnen dit centrum gaat aandacht uit naar de interactie tussen veiligheidsbeleid enerzijds en grondrechten en privacy van burgers anderzijds. Er wordt een minor inlichtingenstudies aangeboden waarin de structuur, werkwijze en (kwalitatieve en kwantitatieve) onderzoeksmethoden van inlichtingen- en veiligheidsdiensten aan de orde komen zoals die vooral in de tweede helft van de twintigste eeuw zijn ontstaan. Bij deze universiteit bestaat verder het Instituut voor Informatierecht (IVIR) dat zich in den brede bezighoudt met informatie en privacy.

De Universiteit van Tilburg

Binnen de UT zijn diverse individuele onderzoekers betrokken bij m.n. vraagstukken rondom *Big Data* in de samenleving. Inlichtingendiensten vormen één van de onderwerpen van studie.

Universiteit Leiden

Binnen de Universiteit Leiden en m.n. binnen de faculteit in Den Haag vormt het bredere thema Veiligheid het centrale object van studie. In het Institute of Security and Global Affairs (ISGA) van de Faculteit Governance and Global Affairs (FGGA) wordt binnen het onderzoeksdomein *Terrorism and Political Violence* gekeken naar de verschijnselen van terrorisme en ander politiek gemotiveerd geweld (Bakker, Van Buuren, Hijzen, Schuurmans Eijkman et al). Daarnaast gaat binnen de groep *Governance in Cyberspace*, in samenwerking met het centrum voor E-Law van de Faculteit Rechtsgeleerdheid (Van den Berg), aandacht uit naar *privacy, cyber norms profiling en big data*. Binnen de faculteit Rechtsgeleerdheid wordt binnen de afdelingen Strafrecht (Cleiren), Criminologie (Muller), eLaw (Van der Hof), en Europees recht (Lawson) en staatsrecht (Voermans) onderzoek en onderwijs uitgevoerd op het terrein van mensenrechten, profiling, legitimiteit en privacy, terwijl in het Instituut voor Metajuridica (Ellian, Cliteur) veel aandacht uitgaat naar juridische vraagstukken omtrent terrorisme en radicalisering.

NISA

Het Netherlands Intelligence Studies Association (NISA) is, zoals hierboven genoemd, een netwerk van onderzoekers en (ex-)medewerkers van de Nederlandse inlichtingendiensten, met als doel het algemene debat over inlichtingen- en veiligheidskwesties naar een hoger academisch niveau te tillen.

Naar een onderzoeksgroep Intelligence Studies binnen ISGA

In publieke discussies en het politieke debat komt, ondanks bovengenoemde aandacht, het wetenschappelijke discours met betrekking tot de kerntaken van het vergaren van informatie en inlichtingen ter bevordering van de (nationale) veiligheid, nog maar mondjesmaat op systematische wijze van de grond, zulks in tegenstelling tot vraagstukken

als mensenrechten en fundamentele vrijheden. Ook de wetenschappelijke inbedding van de nationale inlichtingen- en veiligheidsdiensten zoals AIVD en MIVD in een bredere politicologische en bestuurskundige context krijgt relatief weinig aandacht, evenals nieuwe technologische ontwikkelingen en privatisering van veiligheid die van invloed zijn op het werk(veld) van deze diensten. De bestaande wetenschappelijke aandacht (juridisch, bestuurskundig en anderszins) is zoals hierboven geschetst, fragmentarisch en verbrokkeld. Deze situatie is gelet op het belang van deze diensten voor de nationale veiligheid en de democratische rechtsorde onwenselijk.

Vanuit twee toezichthoudende instellingen (te weten de Commissie van Toezicht op de Inlichtingen en Veiligheidsdiensten (CTIVD) en de Nationaal Coördinator Terrorisme en Veiligheid (NCTV)) is het initiatief genomen om hierin de komende jaren verandering te brengen. Vanuit beide organisaties is de wens geuit om te komen tot een wetenschappelijk gefundeerde reflectie op het vergaren van informatie en inlichtingen in het kader van de veiligheid door de vestiging van een tweetal (parttime) bijzondere leerstoelen en daarmee bij te dragen aan een unieke, brede onderzoeksgroep binnen de Universiteit Leiden.

Enerzijds bestaat het wetenschappelijke vacuum omtrent inlichtingen- en veiligheidsdiensten uit sociaalwetenschappelijke c.q. bestuurlijke vraagstukken rond inlichtingen- en veiligheidsdiensten en de omgang met gepersonaliseerde content/informatie door andere publieke en private actoren. In dit wetenschappelijke onderzoeksterrein zal de aandacht komen te liggen op onderwerpen als sturing van nationale diensten in relatie tot internationale en lokale verantwoordelijkheden en een evenwichtige balans tussen in het geding zijnde taken en belangen. Centraal hierbij staat de rol, betekenis en het functioneren van Inlichtingen en veiligheidsdiensten in de moderne, democratisch-rechtsordelijke context.

Anderzijds is het van belang, nader wetenschappelijk, internationaal vergelijkend onderzoek te verrichten naar juridische aspecten c.q. het toezicht op Inlichtingen en veiligheidsdiensten met aandacht voor onderwerpen als nationale veiligheid, mensenrechten, fundamentele vrijheden en internationale samenwerking en rechtsvergelijking.

De twee leerstoelen zullen (mogelijk in combinatie met een of enkele PhD's) inhoudelijk worden ondergebracht binnen de onderzoeksgroep *Intelligence* van het Institute of Security Studies and Global Affairs (ISGA) van de Universiteit Leiden c.q. de Faculty of Governance and Global Affairs in Den Haag. Deze onderzoeksgroep zal nauw samenwerken met wetenschappelijke medewerkers van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Universiteit Leiden, bijvoorbeeld langs de weg van een hoogleraar als eerste aanspreekpunt en contact vanuit de juridische faculteit. Daarnaast beogen we de inhoud van deze leerstoelen te versterken door een actieve samenwerking met het Departement Geschiedenis Utrecht, Sectie International Relations, onderzoeksgroep Conflict, Security, and Intelligence. Hier zijn tevens de leerstoelen van Beatrice de Graaf, Bob de Graaff, en Jan Hoffenaar gevestigd.

Overkomst van het Ad de Jonge Centrum naar ISGA-Den Haag

Binnen ISGA/de Universiteit Leiden is er sinds enkele jaren sprake van toenemende samenwerking tussen het Ad de Jonge centrum van de Universiteit van Amsterdam en het voormalige Centre for Terrorism and Counterterrorism (de voorganger van ISGA). Het Ad de

Jonge Centrum is een kleine unit binnen de Universiteit van Amsterdam die zich sinds 2012 richt op onderwijs, netwerkontwikkeling en valorisatie op het terrein van Intelligence Studies in m.n. Nederland. Het centrum onderscheidt zich met een zogeheten integrale benadering van inlichtingenvraagstukken d.w.z. een samenhangende bestudering van vraagstukken met aandacht voor zowel historische, ethisch-juridische als politiek-bestuurlijke aspecten naast aandacht voor zogeheten 'bèta-kans' onderzoek met behulp van een vernieuwende methodologie voor dreigingsvraagstukken. De activiteiten hebben binnen de Universiteit van Amsterdam o.a. geleid tot de opbouw van een landelijk netwerk op dit terrein en tot een succesvolle minor Intelligence Studies (bachelorniveau). Succesvol zowel in inhoud (hoge beoordelingen van studenten) als in omvang (ruim 120 studenten per jaar). De deelnemende studenten zijn afkomstig van meerdere universiteiten, waaronder de Universiteit Leiden. Al veel langer bestaat uit oogpunt van locatie (Den Haag) als uit oogpunt van gewenste aansluiting bij relevante en verwante wetenschappers en wetenschappelijke vraagstukken de wens van medewerkers van dit Ad de Jonge centrum een overstap te maken naar ISGA. De Universiteit van Amsterdam onderschrijft de inhoudelijke meerwaarde van deze overgang c.q. het ontbreken van een passende wetenschappelijke thuisbasis voor deze medewerkers binnen de UvA. De hierboven genoemde minor wordt nog eenmaal uitgevoerd aan de UvA waarna het voornemen is deze over te doen gaan (in enigerlei vorm) naar de Universiteit Leiden c.q. ISGA.

Toekomst Intelligence Studies binnen ISGA

Met de vorming van het Institute of Security Studies & Global Affairs (ISGA) ontstaat als gevolg van bovenstaande ontwikkelingen de unieke mogelijkheid tot de verdere opbouw van een – voor Nederland – unieke onderzoeksgroep op het terrein van inlichtingen- en veiligheidsstudies (Intelligence Studies). ISGA dat met ingang van 1 januari 2016 officieel van start is gegaan als onderdeel van de Faculteit Governance & Global Affairs in Den Haag richt zich op onderwijs en onderzoek op het terrein van hedendaagse veiligheidsvraagstukken als terrorisme en governance van cybersecurity en effectieve (counter) strategieën. Het instituut kent momenteel drie wetenschappelijk onderzoekers die zich meer expliciet bezighouden met vraagstukken op het gebied van Intelligence Studies.

Vanaf medio 2016 zijn wij van start gegaan met de verdere opbouw van deze nieuwe vijfde onderzoeksgroep *Intelligence* naast *Cyber Governance*, *Crisis Management*, *Diplomacy & Global Affairs* en *Terrorism & Political Violence*.

Doel

De nieuwe onderzoeksgroep *Intelligence* richt zich op het verrichten van (internationaal vergelijkend) onderzoek naar sociaal- politieke en juridische en vraagstukken op het terrein van inlichtingen en veiligheid, daaraan gekoppelde methodologische vernieuwing; op het verzorgen van hieraan gerelateerd (BA en Ma) onderwijs en op de verder opbouwen van een (inter)nationaal academisch netwerk.

Activiteiten

Onderwijs

Het verzorgen van hoogwaardig initieel en post-initieel onderwijs zoals:

- De minor Inlichtingen Studies (in ontwikkeling binnen ISGA)

- Het verzorgen van keuzeonderwijs in de master Crisis and Security Management, de executive master Cyber Security en de bachelor Security Studies i.o.
- De MOOC Security Studies
- Gastcolleges, inleidingen en trainingen binnen andere opleidingen, evenementen en leergangen van o.a. het Centre for Professional Learning van de Universiteit Leiden.
- Honoursclasses in LDE verband

Onderzoek

Het in aansluiting op en in samenwerking met wetenschappers op onderstaande onderzoekslijnen verzorgen van academische publicaties over inlichtingen en veiligheidsvraagstukken en internationaal vergelijkend onderzoek naar (het toezicht op) inlichtingendiensten en instanties die hieraan uitvoering geven, met aandacht voor bestuurlijke, politicologische, historische, juridische, ethische en daaraan gekoppelde methodologische aspecten.

Bestaand onderzoek binnen ISGA

- Countering Lone Actor Terrorism: Data Collection & Analysis.
- Digitizing Security: How digital risk-profiling is developed in practice.
- Digital Humanitarian Networks: Crisis Management as a Social System.
- Internationale vergelijking aanpak jihadisme.

Bestaande onderzoekslijnen binnen de Faculteit Rechtsgeleerdheid

- Effective Protection of Fundamental Rights in a pluralist world.
- Legitimacy and effectiveness of Law and Governance.

Kennisvalorisatie

Het stimuleren van kennis en debat over het functioneren van inlichtingen- en veiligheidsdiensten en het verder op- en uitbouwen van een publiek-privaat netwerk op het terrein van Intelligence Studies en het toepassen van verworven kennis en inzichten in de dagelijkse praktijk d.m.v. lezingen, blogs, bijdragen aan beleidsadviezen, publiek debat e.d.

Organisatie /personele samenstelling

Met de reeds aanwezige interne capaciteit en expertise binnen ISGA (en de faculteit Rechtsgeleerdheid), de externe financiering voor twee bijzondere leerstoelen incl. 1- 2 PhD's en de overkomst van twee (universitaire) docenten vanuit de UvA ontstaat binnen ISGA een nieuwe (5e) nationaal en internationaal zeer potentierijke onderzoeksgroep op het terrein van Intelligence Studies.

Samenvattend omvat de nieuwe groep (na en met instemming van FB/FGGA en CvB):

- Een bijzonder hoogleraar Governance of Intelligence and Security Services vanwege de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV) (0,2 fte).
- Een bijzonder hoogleraar Reviewing Intelligence and Security Services vanwege de Commissie van Toezicht op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (CTIVD) (0,4 fte)
- Aanwezige onderzoekers binnen ISGA (1,6 fte).
- De overkomst vanuit de UvA van 2 medewerkers van het Ad de Jonge Centrum naar Den Haag / ISGA (UD en docent met een totale omvang van 1,6 fte).
- De ambitie is te komen tot 1-2 PhD's (2,0 fte), mogelijk te financieren door respectievelijk CTIVD en NCTV (nader overeen te komen).

II. Leeropdracht bijzondere leerstoel Reviewing Intelligence and Security Services

Het wetenschappelijk en maatschappelijke debat is gebaat bij een onafhankelijk perspectief op de inhoud, reikwijdte en betekenis van (nationale) veiligheid en het vinden van een juiste balans tussen het grondrechtelijke en mensenrechtelijke belang dat onder druk staat door het werk van de diensten en het belang van nationale veiligheid dat ten grondslag ligt aan het werk van inlichtingen- en veiligheidsdiensten; nu overwegend in media en wetenschap incident-gedreven aandacht voor de diensten bestaat, vooral discussie wordt gevoerd over hun functioneren en hun bevoegdheden vanuit het perspectief van privacybescherming, en geen goed beeld in buitenwereld wat deze diensten doen en waarom zij dit doen. In deze brede context dienen tevens historische perspectieven meegenomen te worden, om vraagstukken van onmiddellijke urgentie van (korter of langer) historische duiding te kunnen voorzien.

In verband met het voorgaande punt is het wetenschappelijk en maatschappelijk debat gebaat bij onafhankelijke deskundigheid van de WIV en de toepassing ervan; deze kennis ligt nu vooral bij ministerie BZK, de diensten en de CTIVD en mist tot op heden in het wetenschappelijke veld.

Voorts bestaat de noodzaak tot wetenschappelijk inhoudelijke ontwikkeling van het veld van inlichtingen- en veiligheidsdiensten. Voorts is het debat gebaat bij bijdragen die stoelen op een verbinding tussen academische en praktijk kennis van zowel het werk van de inlichtingendiensten als van de toezichthouder op deze diensten; deze combinatie ontbreekt thans in het wetenschappelijk veld.

Achtergrond CTIVD

De Commissie van Toezicht op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (hierna: de Commissie) heeft onder meer tot taak toezicht op de rechtmatigheid van het handelen van de AIVD en de MIVD uit te oefenen als ook klachten over de diensten te behandelen en hierover advies aan de minister uit te brengen. De toezichthouder heeft (als enige instantie in Nederland) ruime ervaring met de toepassing van wetgeving en jurisprudentie op concrete vraagstukken in het spanningsveld van nationale veiligheid en grondrechten als ook met de inrichting en betekenis van de waarborgen met betrekking tot het handelen van deze diensten.

De diensten komen bevoegdheden tot informatieverwerving en -verwerking toe die vaak heimelijk worden uitgevoerd en een vergaande inmenging in de grondrechten van burgers kunnen vormen. Het onderzoek van de Commissie is van belang omdat hiermee zoveel als mogelijk de sluier van geheimhouding die inherent is aan het werk van de diensten wordt gelicht. Daarmee wordt controle van het Parlement op de betrokken ministers mogelijk, komt belangrijke informatie beschikbaar voor het maatschappelijke en politieke debat over de werkwijze van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten, en kan een bijdrage worden geleverd aan het wegnemen van eventuele onrust in de samenleving doordat burgers een antwoord krijgen op de vragen die bij hen leven.

Een kernonderdeel in het werk van de Commissie is het vinden van de juiste balans tussen het belang van nationale veiligheid op grond waarvan de diensten ingrijpende wettelijke bevoegdheden hebben en het belang van de bescherming van grondrechten zoals de persoonlijke levenssfeer van burgers, die aan de bepalingen van de WIV 2002 ten grondslag ligt, zodat de diensten in de uitvoering van hun taken, binnen de grenzen van de wet, in staat zijn te handelen,

Ter uitvoering van haar taak heeft de Commissie vergaande bevoegdheden. Zij is de enige instantie die eigenstandig toegang heeft tot de systemen, de locaties en de medewerkers van de beide diensten. De onderzoeken van de Commissie zijn diepgravend. Op basis van haar onderzoek doet de Commissie gezaghebbende en betekenisvolle uitspraken over de vraag of de diensten hebben gehandeld binnen de kaders van de Nederlandse wet als ook over de inrichting en betekenis van de waarborgen met betrekking tot het handelen van deze diensten.

Leerstoel: Reviewing Intelligence and Security Services

Het leveren van een academische bijdrage aan het debat over inlichtingen- en veiligheidsdiensten vanuit de verbinding tussen juridische kennis van wet- en regelgeving, jurisprudentie en internationale ontwikkelingen en het functioneren van inlichtingendiensten en de toezichthouder met als doel het vinden van de juiste balans tussen grondrechten en nationale veiligheid.

Meerwaarde

De meerwaarde wordt gevormd door het initiëren van academisch onderzoek vanuit een diepgaande kennis van de WIV in theorie en praktijk, gekoppeld aan actuele en parate kennis over (het functioneren van) inlichtingen- en veiligheidsdiensten en toezichthouders in nationaal en (inter)nationaal verband. Dit alles geplaatst in een multidisciplinair wetenschappelijk perspectief van nationale veiligheid, mensenrechtelijke normen, historische overwegingen, internationale samenwerking en rechtsvergelijking. Door dit brede, multidisciplinaire perspectief, is het mogelijk om de focus op juridische en technologische aspecten te overstijgen. Deze gecombineerde benadering tussen nationale veiligheid en grondrechten bestaat thans nog niet in de wetenschap.

III. Leeropdracht bijzondere leerstoel Governance of Intelligence and Security Services

De wetenschappelijke meerwaarde van deze bijzondere leerstoel is gelegen in een combinatie van diepgaande kennis van het functioneren van inlichtingen- en veiligheidsdiensten in theorie en praktijk met bestuurskundige theorieën en het op verantwoorde wijze omgaan met gegevensbestanden (*responsible data use*). Dit alles geplaatst in het perspectief van nationale veiligheid en de uitdagingen en dilemma's bij het bevorderen van de veiligheid en democratische rechtsorde door opkomende private en publieke actoren en inlichtingendiensten als de AIVD en de MIVD.

Achtergrond NCTV

De NCTV heeft de volgende hoofdpodochten:

- Duiden en reduceren van geïdentificeerde dreigingen.

- Bewaken en beveiligen van personen, objecten, diensten en evenementen, alsmede vitale sectoren.
- Zorg dragen voor cyber security (NCSS).
- Versterken van de weerbaarheid van objecten, personen, structuren en netwerken.
- Optimale crisisbeheersing en crisiscommunicatie.

Met het bundelen van deze taken wordt de slagvaardigheid van de overheid vergroot. De NCTV en zijn medewerkers vallen onder de verantwoordelijkheid van de minister van Veiligheid en Justitie. Organisatorisch en beheersmatig is de organisatie van de NCTV ondergebracht bij het ministerie van Veiligheid en Justitie, op vergelijkbare wijze als een directoraat-generaal.

De NCTV draagt bij aan een veilig en stabiel Nederland door dreigingen te onderkennen en de weerbaarheid en bescherming van vitale belangen te versterken. Doel is het voorkomen en beperken van maatschappelijke ontwrichting.

Leerstoel : Governance of Intelligence and Security Services

Met name na de aanslagen op de Verenigde Staten op 11 september 2001 en de daaropvolgende 'war on terror' staan inlichtingen- en veiligheidsdiensten volop in de publieke belangstelling. Zowel de nieuwe veiligheidssituatie als de uitbreiding van bevoegdheden en het gebruik van nieuwe technologieën vragen om meer kennis en inzichten in de taken en het werk (dilemma's, uitdagingen, beperkingen en risico's) van deze diensten en het politieke en bestuurlijke toezicht hierop binnen de democratische rechtsorde.

De leeropdracht bestaat erin een gewogen bijdrage te kunnen leveren aan het wetenschappelijke en maatschappelijke debat over de inlichtingen- en veiligheidsdiensten en van nieuwe private en publieke actoren op het terrein van inlichtingen- en veiligheid (zoals bedrijven en contra-terrorisme coördinatoren en inlichtingenafdelingen van de politie) binnen de Nederlandse en internationale politieke en bestuurlijke context. Deze context is zowel complex als dynamisch. De (gevoelde) veiligheidsdreiging die de inzet van deze bijzondere diensten rechtvaardigt is constant in verandering. Daarnaast vragen nieuwe maatschappelijke en technologische ontwikkelingen en nieuwe actoren om politieke en bestuurlijke antwoorden. Denk aan het gebruik van sociale media. Bovendien is het aantal relevante spelers op het gebied van inlichtingen in de afgelopen jaren veel groter geworden, waaronder binnen de private sector waar veel informatie over burgers/klanten wordt verzameld en waar commerciële partijen dreigingsanalyses maken. Bij de wetenschappelijke bestudering van deze problematiek dienen tevens historische perspectieven meegenomen te worden, om vraagstukken van onmiddellijke urgentie van (korter of langer) historische duiding te kunnen voorzien.

De bestudering van de rol, betekenis en het functioneren van Inlichtingen en Veiligheidsdiensten is opvallend genoeg een thema dat in de jaren na '9/11' relatief bijzonder weinig wetenschappelijke aandacht heeft gekregen. Daar waar onderzoek naar terrorisme en contraterrorisme bijzonder sterk gegroeid is, kregen inlichtingen- en veiligheidsdiensten veel minder aandacht. Tot dusverre ging de aandacht van onderzoek op het laatstgenoemde terrein veelal uit naar studies over het falen van dergelijke diensten (in

het licht van '9/11' en andere aanslagen) of over het toezicht op deze diensten. Meer fundamentele vragen over hoe inlichtingen- en veiligheidsdiensten ingezet worden, met wie, onder welke condities en voor welke uitdagingen en dilemma's zij staan bleef tot dusverre relatief onderbelicht. Het 'geheime' aan deze diensten speelt hierbij zonder meer parten, maar staat academisch, sociaalwetenschappelijk onderzoek naar de inbedding en het functioneren van deze organisaties in het bredere veld van actoren op het gebied van (nationale) veiligheid niet in de weg. Hierbij staan de rol, betekenis en het functioneren van inlichtingen- en veiligheidsdiensten in de moderne, democratisch-rechtsordelijke context centraal.

Academisch onderzoek naar deze ethische en maatschappelijke vraagstukken, alsook de methoden en technieken die nodig zijn om deze vraagstukken te benaderen, zijn actueel en dringend gewenst mede in het licht van de eerdergenoemde maatschappelijke en technologische ontwikkelingen en de komst van nieuwe spelers op het terrein van inlichtingen- en veiligheidsdiensten.

IV. Budgettaire kaders

Een begroting is separaat bijgevoegd, alsook de profielbeschrijvingen van beide Bijzondere Leerstoelen.

Profielbeschrijving

Voor het nieuwe aandachtsgebied Intelligence Studies ontstaat binnen ISGA vanwege de Commissie van Toezicht op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (CTIVD) een vacature voor een:

BIJZONDER HOOGLERAAR

REVIEWING INTELLIGENCE AND SECURITY SERVICES (0,4 fte)

Leeropdracht

De leeropdracht bestaat erin een academische bijdrage te kunnen leveren aan het wetenschappelijke en maatschappelijke debat over *inlichtingen- en veiligheidsdiensten* vanuit de *verbinding* tussen *juridische kennis* van wet- en regelgeving, jurisprudentie en internationale ontwikkelingen en gedegen *kennis van de praktijk* van (het functioneren) van de veiligheidsdiensten en van de toezichthouder. Dit alles geplaatst in het perspectief van nationale veiligheid, mensenrechtelijke normen, internationale samenwerking en rechtsvergelijking. Met de vestiging van deze leerstoel wordt beoogd een bijdrage te leveren aan het wetenschappelijke en maatschappelijk discours over de noodzakelijke *balans* tussen (nationale) veiligheid en grondrechten. De leeropdracht valt binnen het brede en multidisciplinaire onderzoeksveld security studies.

De meerwaarde van de leerstoel wordt gevormd door het verbinden van diepgaande kennis van de Wet Inlichtingen en Veiligheid (WIV) in theorie en praktijk aan actuele en parate kennis over het functioneren van de inlichtingen en veiligheidsdiensten en het toezicht op dit functioneren.

De leeropdracht is zowel gericht op het verrichten van onderzoek als op het leveren van een bijdrage aan onderwijs.

Positionering leerstoel

De bijzondere leerstoel valt, mede vanwege de beoogde samenhang in dit nieuw te vormen onderzoeksterrein, onder de onderzoeksgroep Intelligence in ontwikkeling van het Institute of Security and Global Affairs van de FGGA. Samenwerking met relevante onderzoeksgroepen zoals Europees recht, Metajuridica en E-Law binnen de Faculteit der Rechtsgeleerdheid en met de onderzoeksgroepen Security and cyberspace en Terrorism and Political Violence binnen ISGA vormt nadrukkelijk een onderdeel van opdracht. De leerstoel heeft een duidelijke affiniteit met het onderzoeksprogramma van de EU *Secure societies – Protecting freedom and security of Europe and its citizens* en *Effective Protection of Fundamental Rights in a pluralist world*.

Taken

- Het zelfstandig en in samenwerking met anderen verrichten van (inter)nationaal georiënteerd wetenschappelijk onderzoek over de bestaande en vereiste wettelijke kaders in relatie tot het belang, de rechtmatigheid en de dilemma's voortvloeiend

uit de taken in het kader van de nationale veiligheid en het functioneren van inlichtingen- en veiligheidsdiensten in Nederland en daarbuiten.

- Het verzorgen van bachelor en masteronderwijs en (gast)lezingen over Intelligence.
- Deelname aan het publiek en wetenschappelijk debat en het houden van presentaties op (inter)nationale conferenties op het gebied van inlichtingenstudies en nationale veiligheid en aan (inter)nationale wetenschappelijke publicaties in tijdschriften zoals *Intelligence and National Security* of *Security and Human Rights*.
- Het verwerven van 2e en 3e geldstroomonderzoek en promovendi in het domein van Intelligence studies.
- Het proactief bijdragen aan de opbouw van de onderzoeksgroep Intelligence binnen ISGA.
- Het begeleiden van lopend onderzoek en promotietrajecten van PhD's.

Profiel beoogd kandidaat

- Afgeronde juridische opleiding met bijzondere aandacht voor Internationaal en Europees recht, Staats- en/of Bestuursrecht.
- Gepromoveerd op het gebied van het recht, bij voorkeur op het terrein van publiek recht.
- Actuele en diepgaande kennis van (de ontwikkelingen m.b.t.) de (toepassing van de) WIV 2002, de nieuwe WIV en vigerende wetgeving over inlichtingen- en veiligheidsdiensten en het toezicht daarop in het binnen- en buitenland.
- Actuele kennis van (inter)nationale jurisprudentie ontwikkelingen op het gebied van (of relevant voor) inlichtingen en veiligheid.
- Onderzoekservaring en wetenschappelijke publicaties op het terrein van toezichthouden en/of internationale bestuursrechtelijke en staatsrechtelijke verhoudingen in relatie tot inlichtingen en veiligheid.
- Aantoonbare bijdragen aan het wetenschappelijk en maatschappelijke debat over het toezicht op inlichtingen- en veiligheidsdiensten.
- Parate en actuele kennis van het functioneren van de AIVD en de MIVD en van de Nederlandse toezichthouder CTIVD en toegang tot het (internationale) kennisnetwerk zoals buitenlandse toezichthouders, wetenschappers en internationale instituten. Praktijkervaring binnen inlichtingen- en veiligheidsdiensten c.q. de toezichthouder strekt tot aanbeveling.
- Ervaring met het begeleiden van (promotie)onderzoek is een pré.
- Affiniteit met onderwijs en bij voorkeur aantoonbare didactische kwaliteiten.
- Uitstekende beheersing van de Nederlandse en Engelse taal in woord en geschrift.

Randvoorwaarden voor vestiging van de leerstoel

Tijdsbesteding en financiering²

- Beschikbaarheid van 0,4 fte per week voor een periode van minimaal 4 bij voorkeur 5 jaar.
- Financiering van de salariëring en overige kosten (bv. boeken en reiskosten) van beoogd kandidaat.
- Financiering van minimaal één promotietraject (1,0 fte voor een periode van 4 jaar).

---

² Een begroting is separaat bijgevoegd.

- Financiering van ondersteuning (bv. student-assistent).

Aandachtspunten

- Openbare wervings-en benoemingsprocedure.
- Borging onafhankelijkheid beoogd kandidaat t.o.v. relevante diensten en ministeries.
- Actieve samenwerking met de Faculteit Rechtsgeleerdheid.

Profielbeschrijving

Voor het nieuwe aandachtsgebied Intelligence Studies ontstaat binnen ISGA vanwege de nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid een vacature voor een:

BIJZONDER HOOGLERAAR

GOVERNANCE OF INTELLIGENCE AND SECURITY SERVICES (0,2 fte)

Leeropdracht

De leeropdracht bestaat erin een academische bijdrage te kunnen leveren aan het wetenschappelijke en maatschappelijke debat over de positionering en het functioneren van inlichtingen- en veiligheidsdiensten en van nieuwe private en publieke actoren op het terrein van inlichtingen- en veiligheid (zoals bedrijven en contra-terrorisme coördinatoren en inlichtingenafdelingen van de politie) binnen de Nederlandse en (inter)nationale politieke en bestuurlijke context.

De meerwaarde wordt gevormd door een diepgaande kennis van het functioneren van inlichtingen- en veiligheidsdiensten in theorie en praktijk. Dit alles geplaatst in het perspectief van nationale veiligheid en de uitdagingen en dilemma's bij het bevorderen van de democratische rechtsorde door genoemde diensten en opkomende nieuwe private en publieke actoren. De leeropdracht valt binnen het brede en multidisciplinaire onderzoeksveld security studies.

Positionering leerstoel

De bijzondere leerstoel valt, mede vanwege de beoogde samenhang in dit nieuw te vormen onderzoeksterrein, onder de onderzoeksgroep Intelligence in ontwikkeling van het Institute of Security and Global Affairs van de FGGA. Samenwerking met relevante onderzoeksgroepen binnen en buiten de Universiteit Leiden is opportuun.

Taken

De leeropdracht kent zowel een onderzoeks- als een onderwijskant.

- Het zelfstandig en in samenwerking met anderen verrichten van (inter)nationaal georiënteerd wetenschappelijk onderzoek dat aansluit bij een van de onderzoeksprogramma's van de Universiteit Leiden (in het bijzonder bij onderzoek aan de Faculteit Governance and Global Affairs en de Faculteit der Rechtsgeleerdheid) en de EU zoals *Secure societies -Protecting freedom and security of Europe and its citizens* en *Effective Protection of Fundamental Rights in a pluralist world*.
- Deelname aan het publiek en wetenschappelijk debat en het houden van presentaties op (inter)nationale conferenties op het gebied van inlichtingenstudies en nationale veiligheid en aan (inter)nationale wetenschappelijke publicaties in tijdschriften zoals *Perspectives on Terrorism* en *Terrorism and Political Violence*.
- Het verzorgen van bachelor en masteronderwijs en (gast)lezingen over Intelligence.
- Het verwerven van 2e en 3e geldstroomonderzoek en promovendi in het domein van Intelligence Studies.
- Het proactief bijdragen aan de opbouw van de onderzoeksgroep Intelligence binnen

ISGA.

- Het begeleiden van lopend onderzoek en promotietrajecten van PhD's.

Profiel beoogd kandidaat

- Gepromoveerd en een aantoonbare reputatie als expert op het gebied van veiligheidsstudies in het algemeen en inlichtingenstudies in het bijzonder.
- Actuele en diepgaande kennis van (de ontwikkelingen m.b.t.) het functioneren van Nederlandse en buitenlandse inlichtingen- en veiligheidsdiensten en hun politieke en bestuurlijke context.
- Onderzoekservaring en wetenschappelijke publicaties m.b.t. het (politiek en bestuurlijk) functioneren van Nederlandse en internationale inlichtingen- en veiligheidsdiensten en andere publieke en private actoren en hun politieke en bestuurlijke context.
- Aantoonbare bijdragen aan het wetenschappelijke en maatschappelijke debat over politieke en bestuurlijke aspecten rond inlichtingen- en veiligheidsdiensten bijvoorbeeld in de vorm van bv. presentaties op seminars en/of conferenties.
- Parate en actuele kennis van het functioneren van de AIVD en de MIVD en van de Nederlandse toezichthouder CTIVD en toegang tot het (internationale) kennisnetwerk zoals buitenlandse wetenschappers en internationale instituten.
- Ervaring met het begeleiden van (promotie)onderzoek is een pré.
- Affiniteit met onderwijs en bij voorkeur aantoonbare didactische kwaliteiten.
- Uitstekende beheersing van de Nederlandse en Engelse taal in woord en geschrift.

Randvoorwaarden voor vestiging van de leerstoel

Tijdsbesteding en financiering

- Een dag per week voor minimaal 4 en maximaal 5 jaar.
- Financiering salariëring en (nader overeen te komen) overige kosten (bv. reiskosten, boeken) van beoogd kandidaat.
- Financiering van een PhD kandidaat (nader overeen te komen)

Aandachtspunten

- Openbare benoemingsprocedure.
- Borging onafhankelijkheid kandidaat t.o.v. verantwoordelijke diensten/ministeries.